

Hvordan tænker man dansk som andetsprog ind i den tidlige fremmedsprogsundervisning?

Anna-Vera Meidell Sigsgaard & Anne Holmen

*Flersprogede elever udgør en stor ressource, når klassen skal i gang med at lære et nyt fremmedsprog. De har erfaringer med at lære og begå sig på flere sprog. Men for at det skal lykkes at inddrage også deres sproglige baggrund i undervisningen, er der nogle opmærksomhedspunkter, læreren skal have. Her kan det være en hjælp at medtænke deres læringsforudsætninger på tre overlappende niveauer: anerkendende og inkluderende **klasserumskultur**, **makro-stilladsering** af aktiviteter gennem planlægning af undervisningsforløb mod et kommunikativt formål og **mikro-stilladsering** i samtalerne. Hvad der ligger i hver af disse tre niveauer, uddybes i artiklen her.*

For alle elever er det vigtigt, at man såvel skaber en anerkendende klasserumskultur og en undervisning som stilladserer elevernes udvikling af målsproget. Andetsprogpædagogisk viden og flersprogethedsdidaktiske tilgange anbefaler, at når ikke alle elever i klassen har dansk som modersmål, skal læreren bl.a. være opmærksom på, hvilket sprog og hvilke udtryk hun selv bruger, og at forklaringer gives på forskellige måder og med støtte af billeder/fagter/krop osv., så alle elevers forståelse og deltagelse understøttes.

Denne tilgang understøttes af, at man arbejder på tre forskellige niveauer for at sikre, at alle elever – også de flersprogede – får det bedste udbytte af den tidligere sprogstart i engelsk, fransk og tysk. Man søger at skabe en *anerkendende klasserumskultur*, som optimalt er gennemgående i hele skolens måde at møde eleverne på, og opbygger en stilladsering, der støtter elevernes sproglige (og faglige) udvikling. Her differentieres der mellem *makrostilladsering* af aktiviteter gennem årets løb og *mikrostilladsering* i selve undervisningssituationen. Disse tre niveauer af støtte uddybes her.

Anerkendelse i skolen og klasserumskulturen

For at sikre et godt læringsmiljø er det vigtigt at alle elever føler sig trygge og anerkendt som individer, der har noget værdifuldt at bidrage med til undervisningens fællesskab. Det gør sig også gældende for flersprogede elever, der møder skolen med andre sproglige og kulturelle ressourcer end gennemsnitseleven. Alle elever har mulighed for at lære nye sprog, og de flersprogede elever er bedre rustet, hvis deres forkundskaber anerkendes og inddrages i undervisningen.

En inkluderende og anerkendende klasserumskultur understøttes i den tidligere sprogstart bl.a. ved, at elever gennemgående opfordres til sproglig nysgerrighed på eget modersmål (dansk og andre sprog), på det underviste fremmedsprog (engelsk, fransk, tysk) samt på andre både relaterede og helt anderledes sprog. Man kan fx sammenligne forskellige sprogs udtryk og funktion i fællesskab og inddrage de modersmål og sproglige ressourcer, som eleverne kommer i skole med, for at opbygge deres sproglige opmærksomhed.

For at få øje på, hvilke sproglige ressourcer eleverne kommer med, kan man fx bede dem undersøge, hvor de hører og ser forskellige sprog i deres dagligdag. Eleverne kan også lave en sproglomst eller et sprogpportræt (Thomsen & Daryai-Hansen, 2018) for at finde ud af, hvilke sprog de kender til og interesserer sig for.

Foto: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen

Den anerkendende klasserumskultur understøttes af planlagte aktiviteter, hvor elevernes forskellige sproglige ressourcer aktiveres og inddrages. Man kan fx opfordre dem til at byde ind med ord og udtryk, de kender fra andre sprog inden for undervisningens emne (fx i 'My

body'-aktiviteten i det engelske [forløb 2](#)), evt. ved blot at notere hvilke sprog der er repræsenteret i klassen som helhed.

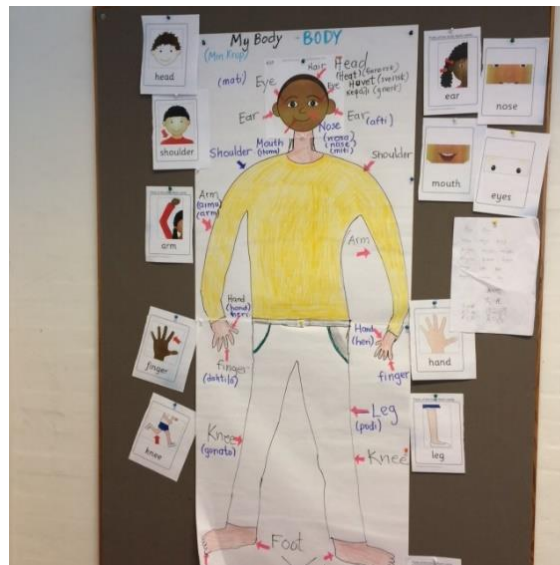

Foto: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen

Den anerkendende kultur opbygges ved, at der på skolen og i klassen arbejdes med forskellighed som ressource, men også ved mere konkret i sprogundervisningen at introducere til forskellige sprog og inddrage de sprog, som eleverne kender, både i fremmedsprogsundervisningen men også – og lige så vigtigt – gennemgående i den samlede skoledag (Holmen, 2015).

Makrostilladsering – planlægning af undervisningsaktiviteter

Makrostilladsering er den støtte til elevernes sproglige udvikling, der tilrettelægges gennem planlægning af aktiviteter, deres sammensætning og rækkefølge (Gibbons, 2015). Man kan med fordel tænke på det som en *meningsfuld kæde af sprogbrugssituationer* (Tobiassen, 2014), som læreren planlægger ved at udvælge emner, materialer og aktiviteter, der gradvis udvider elevernes kommunikationsmuligheder på målsproget. I fremmedsprogfagene inddrager man fx task-baserede tilgange i en kommunikativ sprogundervisning, hvor man planlægger målrettede sproglige interaktioner, som introduceres, oparbejdes gennem interaktioner og fæstnes/forankres hos eleverne gennem gentagelser.

Undervisningsforløbene i projektet *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed* er inspireret af denne tilgang, hvor eleverne gradvis opbygger målsproget ved

at møde, eksperimentere med og bruge sproget i kommunikation med andre. Fx bruges makkerpar-øvelser, hvor elever taler sammen i par (på dansk eller et andet sprog), inden læreren spørger ud i klassen, og inden de evt. skriver (se fx Holmen, Østerskov & Sigsgaard, 2018). På denne måde sikres det, at alle elever er sprogligt aktive. Samtidig kan der spores en progression gennem forløbene, hvor udtryk og viden fra tidligere forløb inddrages og udvides i de senere forløb. Flere ideer til, hvordan task-baserede og kommunikative aktiviteter kan se ud i den tidlige sprogstart, kan ses i artiklen ”Mundtlighedsdidaktik og meningsfulde sprogbrugssituationer” (Ginman & Pedersen, 2018).

Mikrostilladsering og den sprogdudviklende samtale

Mikrostilladsering finder sted i den spontane samtale og kan både opstå mellem lærer-elev og i gruppearbejdet mellem elever (Knudsen & Wulff, 2017), og den er vigtig for alle elevers mulighed for sproglig udvikling. Det er i disse situationer, at der i øjeblikket kan bygges bro fra den sproglige og kulturelle viden, eleven kommer med, til indholdet i (fremmedsprogs)undervisningen. Mikrostilladsering ses i selve udvekslingerne i samtalen, fx i lærerens respons på elevernes svar: både når læreren udviser almenmenneskelig respekt ved at vise interesse for det, eleven siger, men også når læreren bygger videre på elevens udsagn fx ved at udvide det med en kommentar eller opsummere, hvad eleven har sagt (Meidell Sigsgaard, 2017).

Mikrostilladsering forekommer som en vigtig del af den sprogdudviklende samtale (Meidell Sigsgaard, 2017), hvor elever er sprogligt aktive og får mulighed for at forhandle mening og afprøve sproglige mønstre (fx understøttet ved brug af billeder samtidig med tale, sange og gentagelse af chunks og samtalebidder i lege). Det kræver, at eleverne bl.a. møder de sproglige udtryk, de er ved at lære, på mange forskellige måder. Denne formidlingsoverflod (Gibbons, 2015), hvor eleverne får noget at vide på mange forskellige måder og ved hjælp af alle fire kommunikationsfærdigheder – tale, lytte, læse og skrive – er en integreret del af de planlagte aktiviteter.

Afrunding

De tre niveauer beskrevet her er nyttige at inddrage ved al fremmedsprogsundervisning, og afgørende for at sikre deltagelse for elever med dansk som andetsprog. Makrostilladsering gennem et forløb skaber en læringskontekst, hvor der er potentiale for, at mikrostilladsering

opstår (Knudsen & Wulff, 2017), og begge disse er med til at understøtte en klasserums- og skolekultur, hvor flersprogede elever inddrages på de præmisser og med de ressourcer, de har. For at disse tre niveauer kan være til stede, kræves det, at lærerne udover deres faglige viden også har viden om sprogtilegnelse og kendskab til andetsprogs pædagogiske metoder. Hvis man tilmed er så heldig at have kolleger, der har specialiseret sig i dansk som andetsprog, vil man med fordel kunne inddrage dem i planlægningen af undervisningen. Nogle skoler har endda et andetsprogsteam, man kan trække på, og som vil kunne bidrage med gode ideer, ikke kun til modtagelse af nyankomne elever, men også i den brede fremmedsprogsundervisning.

Hvis du vil vide mere:

Daryai-Hansen, P. & Albrechtsen, D. (red.) (2018). *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Gibbons, P. (2015). Planlægning af stilladserende undervisning med høje forventninger. *Unge Pædagoger*, 4, 42-56.

Ginman, M. & Pedersen, M. Svendsen (2018). *Mundtlighedsdidaktik og meningsfulde sprogbrugssituationer*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Holmen, A. (2015). Sproglig diversitet blandt eleverne i grundskolen – fra problem til potentiale. I: A.S. Gregersen (red.), *Sprogfag i forankring. Pædagogik og praksis*. 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 23-54.

Holmen, A., Østerskov, S. W. & Sigsgaard, A.-V. Meidell (2018). *Hvordan kan en flersprogethedsdidaktik styrke arbejdet med ordforråd i tidlig sprogstart?* Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Knudsen, S.K. & Wulff, L. (2017). Sprog i fag. I: S.K. Knudsen & L. Wulff (red.), *Kom ind i sproget: flersprogede elever i fagundervisning*. København: Akademisk Forlag, 13-29.

Meidell Sigsgaard, A.-V. (2017). Samtale og interaktion i undervisningen. I: S.K. Knudsen & L. Wulff (red.), *Kom ind i sproget: flersprogede elever i fagundervisning*. København: Akademisk Forlag, 107-126.

Thomsen, H. & P. Daryai-Hansen (2018). *Sprogpas og sprogportfolio til begynderundervisningen i engelsk, fransk og tysk*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. Hentet fra <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Tobiassen, H. (red.) (2014). *Løft Læringen – brug sproget: erfaringer fra Projekt Uddannelsesløft*. Aalborg: Aalborg Ungdomsskole. Hentet fra www.uddannelsesloeft.dk

Udarbejdet af lektor Anna-Vera Meidell Sigsgaard og professor Anne Holmen i rammen af projektet "Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed", Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen, støttet af A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal og Københavns Kommune.